

Philippe Vandenberg, Zonder Titel
(Uit een tekenboek zonder titel), 1986
Potlood op papier, 42 × 56 cm
Philippe Vandenberg Foundation

Philippe Vandenberg, Zonder Titel
(Uit een tekenboek zonder titel), 1987
Potlood op papier, 56 × 42 cm
Philippe Vandenberg Foundation

Franklin Engeln
brief aan Philippe Vandenberg,
9 mei 1987

Antwerpen, 18 december 1986

Dag Philip, het waait buiten snijgend, of het herfst of vroeg voorjaar is. verwarrend met die kunstversiersels overal. Ik heb Richard gevraagd of hij van oordeel was dat ik die 10% v.d. tekening die jij hebt aangeschaft aan hem moet. Hij vond dat ik het beter aan materiaalanschaf besteed. Als jij de tekening in de galerie ophaalt, zal ik ze – begin januari – vooraan komen signeren. Het geeft mij veel voldoening dat je ze in je collectie opneemt en dat ze in je huis zichtbaar en genietbaar blijft. (toen ik er een titel voor bedacht noemde ik ze eerst "Warrior of love" Dat heb ik later veranderd in "Fight for love". Een "warrior" verwijst eerder naar een instituut waar het gevecht, als opdracht, een noodzakelijk kwaad is. "Fight" is iets waar je ongeorganiseerd en tegen je wil in niet aan ontsnapt. Het viel mij op dat het woord "krijger" achteraan op 1 v. je recente schilderijen voorkwam. Dat ene (tekening tussen de tekst) waar we in je atelier, schuin tegenover zaten vond ik echt prachtig hoor. Helder)

31 december 1986

Gisteren heb ik van Win Vandenabeele vernomen dat Jef de Bakker het schilderij dat ik ten bate voor De Morgen had afgestaan tijdens de veiling gekocht heeft. Wat behoor ik van zoiets te denken? Behoor ik dit tot mecenaat of anderszins te rekenen? De Morgen heeft geneens een dankbriefje gezonden. Je maakt toch wat mee soms. De chassis van Vollezele zijn magnifiek. Heb gelijk een tweede bestelling gedaan. Kan jij eens aan je verfleverancier vragen of hij Amsterdam olieverf van talens (pot v. 1/2 l.) aan minder dan 385 fr. p./stuk bij grote bestelling kan leveren? Het jaar heb ik, op de moter, met een fikse klap ingeluid. Onberedeneerd remmaneuver, voorwielslip en als bij wonder de moter v. mij af kunnen stoten en mits enige schaafwonden mij over de weg laten glijden. Maar: als het vlot loopt, erg leuk om rond te toeren. Ik zal je telefoneren voor een volgend bezoekje en mocht je eerder dan dat naar Antwerpen komen: graag bericht op nr. 03-271.03.15 en als daar niemand is bij F. Suys Grote markt

Antwerpen, 9 mei 1987
Dag Philip,
(het was een bureaucratie koude rit terug. Ik heb u nog stramme knollen van.)
Voorstellen ik mij ~~toe~~ de lezing van je recente boek wop, en daarop antwoord deze keer eerder praktische nota. Wat onze twee betreft, blijf ik bij de eerste keuze: dus dat kleine schilderij. De eerste waar ik eerste instantie mijn voorkeur naar uitging. Wil je dat op je houwen? Dat zou prachtig zijn. Als je dan later ook een keuze in gelijkaardige prijsklasse maakt is de uitkomstig en zijn we beiden tevreden. O.K.
Ik bekun mij hoop je werk aan de muur te hangen. Richards' kritiek d. opmerking om het leren kleurenmenjen in de academie vind ik uitermate onbegrijpelijk dat ik mij ernstig begin of te vragen wat u eigenlijk in de man zijn hoofd omgaat, behalve aan de p.m. waak actie ontrent de omstandigheden. Off: op de 1. g. gekope wijke persoonsgericht onzen ogen vita. Hij leeft ooit nog eens in die kant gedaan: ik wilde de kleine tekening die je in contact gekocht had met aan hem aan galerie-prijs verkopen. (Eerst kreeg ik bijna slaag) Beschijde avond komt verdamen toe een tekening uit die olie, waarin Richard uit gebarend begon te persisteren dat die tekening eigenlijk niet o.l.z.g. want in Stokholm alleen maar onhoude tegen hark kool op vond hij. Zo ook hiërty altemaal. En ~~Herk~~ tekenend, is het op duidelijke wijze.

- 1 -

32, wiens telefoonnummer ik constant blijf te verliezen. Straks vertrek ik t.e.m. zondagavond naar Amsterdam, tussen oliebollen, vuurwerk en wie weet wat nog meer. tot spoedig, Franklin.

Ik blijf toch 10% op de tekening te hebben gekort; ze stond 38.500 in de Gele Zaal, maar die korting is je gegund hoor!

Gent, 12 januari 1987

Beste Franklin,

Met dergelijk weer valt het best mee het hoofd koel te houden om bepaalde gesprekken te voeren en bepaalde vermeende belangen wat in te dijken!

Gisteren ging ik dus uw werk afhalen en het probleem is niet meer. ik zal het wel moeten laten her-‘maroufleren’. Onze R. ziet af van ‘zijn’ percent. Zelf L. reageerde onwennig op zijn commissie-obsessie –

(waar is de wijsheid toch, die met de jaren komt?) De man heeft een goede inborst; en op korte tijd heeft hij m’n werk intens en trouw – zij het in zijn beperkte kring – gebracht (wat zowel hem als mij goed toekwam...) maar ouderdoms-moeheid maken hem nu achterdochtig en koppig in zijn kortzichtigheid.

Ik zelf begin zijn bemoeinissen meer als een tegenkanting dan als een oplossing te ervaren. Ik heb een enorme behoefte aan expansie – ruimte - complete vrijheid van expressie en communicatie; dit is altijd – naast de eeuwige poezie – de primaire drijfveer achter mijn leven en werk geweest –

Tot daar het gejammer!

Aangezien mijn grote atelier momenteel de gezelligheid biedt van een ijzige kathedraal heb ik me voor tekenwerk teruggetrokken in een kleinere ruimte vlakbij mijn huis – wat heerlijk, na al die schilder-maanden terug naar de roots! De maanden jan-feb en juli-august zijn altijd expliciete tekenperiodes (geweest) voor me.

(qua leven ook moeilijk tijden voor me...) Dus toon ik je binnenkort mijn nieuwe tekeningen –

(voor het einde van de week stort ik 10.000 op je rekening – de rest volgt zoals afgesproken)

Overigens bekeek ik vrijdagavond even rustig de Van Gestel expo bij CINTRIK. Een verbetering, ja dat wel. Maar wat betekent dat, naast een fundamenteel gemis aan BRAINS, ik bedoel aan daadwerkelijke inhoud?

Verder bracht ik gisteren een aangename zondag door met Té van bergen hier in Gent – intelligente mooie jongen – scherp, eerlijk, overtuig(en)d soms schitterend en momenteel té miskend. (maar wat betekend ‘momenteel’? geld voor proviand en materiaal!)

Voilà, het beste voor jezelf en de jouwen. Hopelijk zien we elkaar binnenkort. Schrijf me. Goede correspondentie is zeldzaam. (voor de winterperiode adres: BLEKERSDIJK 25 B9000 GENT)

Liefs, Philippe

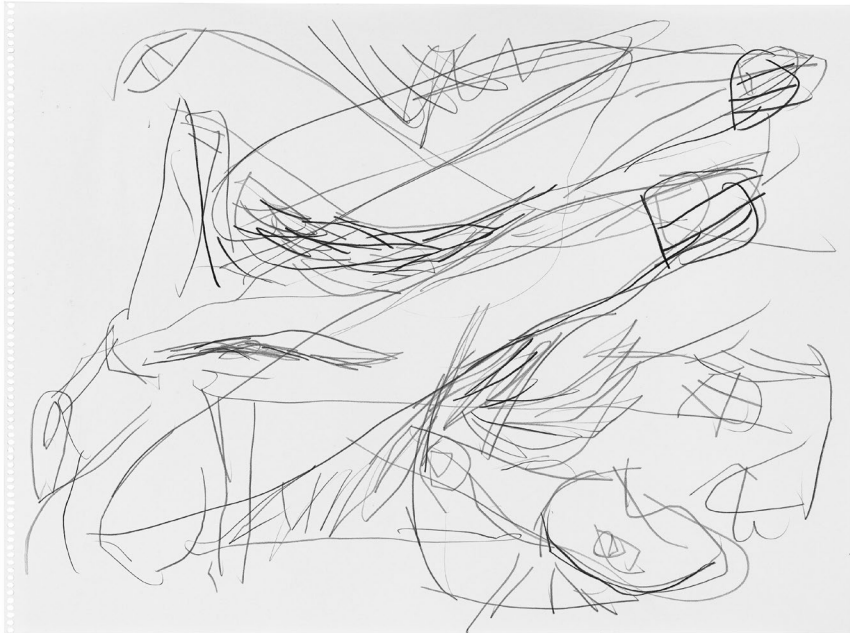
PS Grandioze Kiefer in A’dam

Tracht schilderijen te zien van Philip Guston –

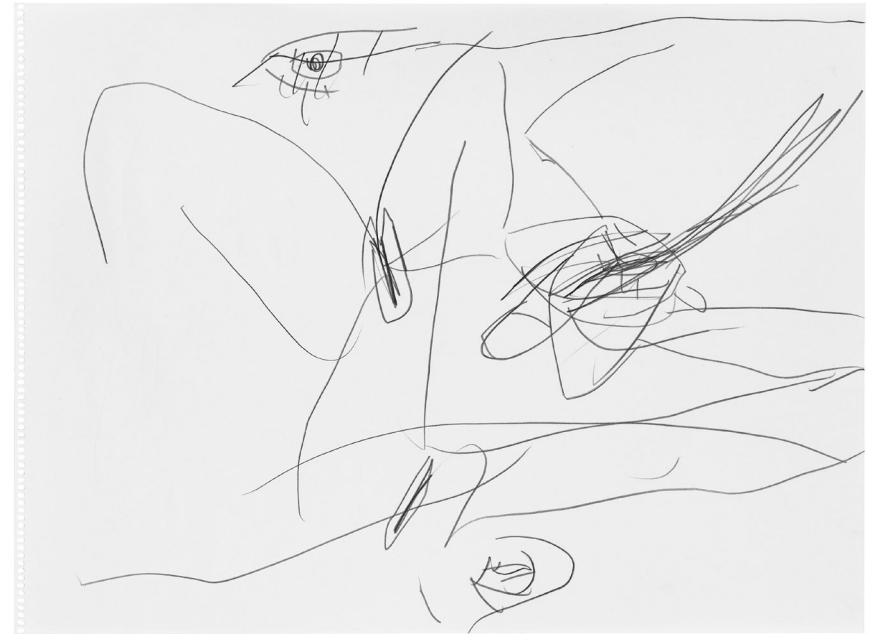
Antwerpen, 18 januari 1987

Dag Philip, (jij schrijft met vulpen, en de eerste bladzijde heeft een andere kleur inkt dan de tweede.) ik heb Richard inmiddels per brief mijn grieven omtrent die % bekend gemaakt. Waarschijnlijk zal hij bij lezing vloeken en daarna beginnen lachen. Maar 1 en ander behoorde gezegd te worden. Omtrent mijn tekening die inmiddels de jouwe is: zelf heb ik totaal geen bezwaar wanneer er vouwen, kreuken of anderszins in een tekening zitten, zodat het papier er niet gladgestreken uitziet. Het weze een tekening van mijzelf of die van een ander. Als de tekening tussen glas en achterwand van de lijst vast zit, is het – wat mij betreft – O.K. ik heb eens een tekening, waarvan het ook niet de bedoeling was dat er plooiën in zaten, in een soort bak laten inlijsten, dus met een spatie tussen het glas en de tekening en dat zag er heel mooi uit: alsof het waaide in die bak. (bovendien lijkt het me een riskante zaak om de tekening die met 2-zijdige kleefband aan het karton is bevestigd, daarvan te willen verwijderen.) Een visuele afbakening door middel van omlijsting is voldoende om de totaalindruk van het afgebeelde binnen de

Philippe Vandenberg, Zonder Titel
(Uit een tekenboek zonder titel), 1986
Potlood op papier, 42 × 56 cm
Philippe Vandenberg Foundation

Philippe Vandenberg, Zonder Titel
(Uit een tekenboek zonder titel), 1986
Potlood op papier, 42 × 56 cm
Philippe Vandenberg Foundation

Gent, 8 april 1987

Beste Franklin

De mens heeft niets afschuwelijker en doeltreffender gevonden om te pijnigen, te nivelleren, te ontcrachten en te knechten dan het zondebesef (en aldus de schuldgevoelens)

Het zondebesef als betoegelaar van de erotiek. Wat voor zonde kun je nu begaan in of via de erotiek? Wat voor schaamte kan er zijn om fantasieën, geardheden, verlangens te uiten die van jezelf deel uitmaken?

Erotiek is toch de eerste drijfveer tegen de sleur van het dagelijkse leven; iets eigen aan de mens – als verheven diersoort – een natuurlijke ontlader, een onuitputtelijke bron voor vrijheid, verbeelding, creatie, spanning-ontspanning, krachtgever en -nemer, kortom iets dat we mee hebben om ons te veredelen, grond te houden, evenwichtig te maken. Maar ja, zoals overal woedt ook hier wat Genet zo prachtig noemt ‘De vreesaanjagende leegte van de domheid’. In de erotiek gaat het zoals in het schilderen, je ontdekt de pracht ervan ~~na de~~ door het te doen; geen kwalijker en moeilijker gesprek dan daarover, laat staan als je het wil realiseren, ernaar vraagt, dan kan de hel losbarsten. Ik vind het vreselijk dat je zo moeilijk je fantasieën op een normale, evidente en relaxe manier naar voor kan brengen en bevredigen. Sex mag, ja het bestaat nu eenmaal dat de mens zijn behoeftes moet ‘doen’. Maar erotiek wordt ingebonden door zonde, schaamte, schuld. Daar waar jij het houdt bij het ‘mannelijke geslacht’ heb ik het voor beiden ‘sexen’ met tijdelijke voorkeurspieken die afwisselend en onvoorspelbaar zijn. Kortom ik vind erotiek te groots om mij in een bepaalde visie te ‘specialiseren’. Ik denk erotisch all round te zijn, bisex, voyeur, exhibitionist, sado maso, etc... (Porno en travestisme vind ik heerlijk!) maar dat alles met een enorm liefdesbesef; dat moet erbij, zoals ook mijn intellect en artistieke, om het woord inspiratie niet te gebruiken.

In de kantlijn

Mijn actief erotisch leven begon op 14-jarige leeftijd met een fel-erotische relatie (of hoe noem je dat op die leeftijd?) met een prachtige iets oudere jongen: ik weet niet of het aan de zuivere geilheid ligt van die leeftijd, of aan de sacralisering

van de herinnering eraan door ~~heen~~ de tijd, maar het is mijn prachtigste en intense ervaring gebleven

Enfin, ik denk dat geluk van die zaken afhangt: een totaal aanvaarden van wat je bent. Ik vind het vrij zinloos je frustraties te gaan bv. uitschilderen (hoe prachtig die werken kunnen zijn); ~~de beste~~ schilderijen ~~gaan moeten vrij zijn~~ mogen geen uitlaatklep zijn voor tekortkomingen in het dagelijkse leven; dat lost trouwens niets op. (daarom heb ik ~~trouwens~~ ook zo’n hekel aan ‘geënga-geerde’ kunst) en het beperkt de grootsheid die ware kunst draagt. (wat niet wegneemt dat de impulsen tot kunst uit die hoek ~~kan~~ komen of kunnen komen).

Je kan je wel voorstellen hoe onbevredigd ik soms blij; bovendien hou ik niet van het veroveringsaspect in het zoeken naar ‘liefdes’ partners. Ik vind het een lastige en bekoelende activiteit van ‘op jacht’ te gaan. (alhoewel dat ook een spel is, natuurlijk) Ook speelt de intuïtie – net zoals in het schilderen – in de erotiek een grote rol – je moet de zaken aanvoelen; je erotische behoeftes moeten etaleren is al even onbetaambaar als een schilderij analyseren. En tenslotte het zondebesef in al deze zaken is voor mij het product – een te meer -van de boosaardige dwaasheid van de middelmaat-mens, die zichzelf eens te meer de strop omdoet en zelf niet weet waardoor, waarom of waartoe... wat betekent ‘perversiteit’; en waarom is ‘perversiteit’ niet positief aangezien een ontspannend spel, mits met liefde bedreven, zoals alles met liefde bedreven alleen maar goed kan zijn.

Wat Eros-Thanatos betreft ligt het verband eerder symbolisch.

Eenzijds erotiek/liefde als symbool van de drijvende kracht van het leven, de intensiteit van het leven ten top gedreven, het volledige beleven van het ‘zinnelijke’ zijn in de vergetelheid van jezelf; t.o. de dood die de negatie van het leven is, het niet zijn en eveneens in de vergetelheid van jezelf. In acht nemende dat de dood totaal en onvergankelijk is, terwijl erotiek slechts de uiterste intensiteit van leven is, hét symbool van leven bij uitstek. De antithese Eros-Thanatos is een oer antithese van de ‘Condition Humaine’ sinds mensen bestaan worstelen ze met de doodsgedachte zonder er zich nooit met te willen verzoenen, wat het leven

dubieuze smaak hebben. Die kopen liever glitter. De landschap-tentoonstelling in het Rijksmuseum was mooi en interessant: hoe de Nederlanders het landschap v.d. Vlamingen 1) gestolen en 2) tot het hunne gedesigned hebben. Onverbeterlijk. Hercules Seghers viel erg op... In jou kritiek op de Haagse "Spiritueel in the Abstract" kon ik mij geheel herkennen. Wat een onzin, vooral Hilm. Af Klint. "Poogt tolerant te wezen" dacht ik bij mezelf. In het Mauritshuis (duur gerenoveerd) was het plafond van de trappenhal professioneel verknoeid dor 3 schilderijen v.d. lokale vedette Ger Lataster. Onvoorstelbaar uitdrukingsloos en bovendien echt vies van aanblik. Het image van ons landsgedeelte schijnt er in Amsterdam op vooruit gegaan te zijn. De guppies eten nu gaarne friet omdat de Vlamingen geen Frans meer praten. Iets in die aard, waaruit zou blijken dat wij serieus worden genomen. Op weg naar de sauna Thermos heb ik nog je tentoonstelling bezocht. Het werk kende ik, in Nederland komt het mij bijzonder exotisch voor en ik kan me voorstellen dat de gemiddelde Nederlander gemerkt dat je met kwantiteit verf v. 1 schilderij er 4 of 5 kan maken. Zoiets als de wijze waarop ze onze landschappen tot horizon en lucht herleid hebben. Mijn tekeningen tentoonstelling bij Jurka gaat door van 3 t.e.m. 28 februari, samen met beelden van Roelof en nog wat, die er uit zien als beschilderde Stimorol-tabletten. Het heeft succes in Amerika. Als je aan Mo uitlegt wat een waardebon is krijgt hij er het speelgoed voor, waar ik het over had. Doe je ook de groeten aan Mia. Verder wens ik jullie allemaal prettige kerstdagen! Tot later, Franklin.

N.Y. 1987

Prachtige stad, fantastisch enz. Heb volgende week afspraak met Denise Cadé, evenals in "The Drawing Centre". Niet onvruchtbaar bezoek aan Jack Tilton Gallery (Leo Copers) gebracht. Later meer. Prachtig, prachtig, prachtig!

Allerbeste Groeten van Franklin.

Atelier van Philippe Vandenberg in de Hofstraat te Gent, 1987. Universiteitsbibliotheek Gent, BHSL.HS.III.0161, map 1903

Philippe Vandenberg in zijn atelier in de Hofstraat te Gent, ca. 1989

Philippe Vandenberg, *De breuk met het verleden*, 1987. Olieverf op doek, 200 × 200 cm
Collectie Koning Boudewijnstichting,
Fonds Thomas Neiryck

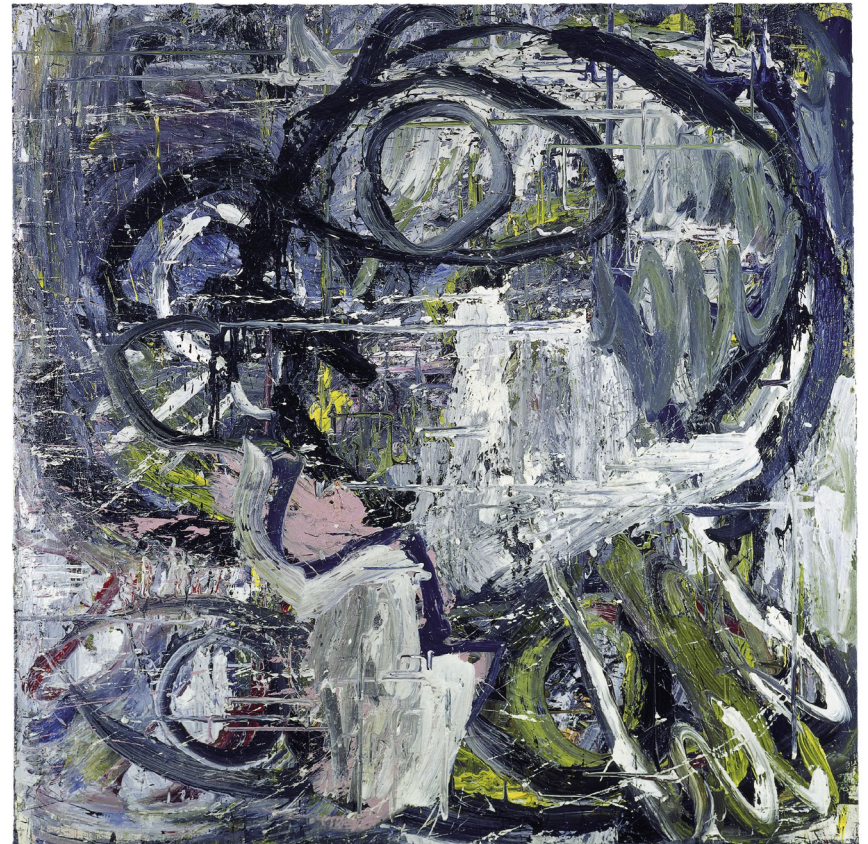
Philippe Vandenberg, *God is overal*, 1987
Olieverf op doek, 150 × 200 cm
Privé-collectie

Philippe Vandenberg, *De kus*, 1989
Olieverf op doek, 180 × 215 cm
Philippe Vandenberg Foundation

Philippe Vandenberg, *Schilderij*, 1985
Olieverf op doek, 200 × 200 cm
Collectie S.M.A.K.

Uitnodiging '20 jaar Richard Foncke Gallery'
(20/11-20/12/1987), I.C.C. Antwerpen
V.l.n.r. staand: Philip Van Isacker, Willem Cole,
Leo Copers, Philippe Vandenberg, Franklin
Engeln; zittend: Dan Van Severen, Richard
Foncke, Dirk De Vos

De briefwisseling tussen Franklin Engeln en Philippe Vandenberg

Sofie Frederix

“Ik heb gisterennacht, na de motorman-
nen avond, jou 3 brieven nog eens na
elkaar gelezen en terzelfdertijd had ik
allerlei ideeën omtrent het nut van de
kunst en wat dat alles met het leven te
maken heeft. Het heeft uiteindelijk niets
met het leven te maken omdat de kunst
het leven is.” Franklin Engeln, 12/03/1987

In de winter van 1986 richt kunstenaar Franklin Engeln (°1956) zijn eerste brief aan schilder Philippe Vandenberg (1952–2009). “Goede correspondentie is zeldzaam”, schrijft Vandenberg in zijn antwoord aan Engeln. Wat volgt is een even bloeiende als kortstondige uitwisseling. De twee kunstenaars leren elkaar kennen in de galerie van Richard Foncke te Gent. Ze maken allebei deel uit van diens ‘stal’. Ze stellen een aantal keer samen tentoon, onder meer in het I.C.C. te Antwerpen waar in 1987 een tentoonstelling plaatsvindt om het 20-jarige bestaan van de galerie te vieren. Het blijft niet bij de ontmoetingen in de galerie van Foncke. De vrienden gaan regelmatig samen eten en bezoeken elkaar weleens thuis of op atelier. Vandenberg woont en werkt ten tijde van de briefwisseling in Gent. Zijn atelier bevindt zich tot 1988 in de Hofstraat. Engeln woont en werkt in Antwerpen. Door de intieme aard van de brieven en de vriendschap tussen de kunstenaars, brengt de correspondentie nieuwe inzichten aan het licht over de moeilijk te vatten artistieke geest van Vandenberg. Daarnaast biedt de briefwisseling een inkijk op het weinig gekende werk van Engeln.

Philippe Vandenberg wordt geboren in 1952 en groeit op in Sint-Denijs-Westrem. Hij start zijn carrière nadat hij zijn opleiding schilderkunst aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent in 1976 afgerond heeft. Daarvoor studeert hij Romaanse talen en kunstgeschiedenis aan de Universiteit Gent, maar al snel maakt hij de keuze zich volledig toe te leggen op het schilderen. Zijn werk wordt nationaal en internationaal opgepikt. In 1981 ontvangt hij de Prijs Émile